Budapest, 1892. május 20-án. Jüdisches Volksblatt. II. évfolyam 59. sz.

יידישעס פאָלקסבלאַטט.

אונפארטייאישעס אָרגאן פיר פאָליטיק אונד יידישע אינטערעססען.

Megjelenik hetenkint 3-szor: hétfőn, szerdán és pénteken.
ערשיינט דריימאל וואָכענטליך: מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג.
אנצייגען אונד קאָנקורזע פאָן געמיינדען ווערדען בילליגסט בערעכנעט.
רעדאקציאָן אונד עקספעדיציאָן: בודאפעסט, וואַורמהאָף.

פראָנומעראציאָנס-געלדער, זאָוויא אללע זענדונגען זינד צו ריכטען אן
דיא רעדאקציאָן דעס
„יידישעס פאָלקסבלאטט"
בודאפעסט, וואָרמהאָף.

Előfizetési árak: Egész évre 8 frt, félévre 4 frt, negyedévre 2 frt.
פראָנומעראציאָנס-פרייז דעס בלאטטעס:
פיר עסטרייך-אונגארן:
גאנציאָהריג 8 גולד', האלביאָהריג 4 גולד', פירטעליאָהריג 2 גולד'.
פיר דאס אויסלאנד:
גאנציאָהריג 10 גולד', האלביאָהריג 5 גולד', פירטעליאָהריג 2 גולד', 50 קר.

בודאפעסט פרייטאג כ"ג אייר תרנ"ב.
Felelős szerkesztő: DORNBUSCH MÓR.
העראויסגעבער אונד רעדאקטער: מ' דאָרנבוש.
צווייטער יאהרגאנג, נוממער 59

☞ דיעיעניגען העררען אבאָננענטען, דערען פראָנומעראציאָן אם **15. מאי** אבגעלויפען איזט, ווערדען אום ערנייערונג יערזעלבען ערזוכט, דאמיט קיינע אונטערברעכונג אין דער צוזענדונג דעס בלאטטעס אן איהרע אדרעססע איינטרעטע.

וויר מאכען דיא געעהרטען הערען אבאָננענטען, דערען פראָנומעראציאָן צו ענדע איזט, זאָוויא דיא **נייא איינטרעטענדען פראָנומעראנטען** דאראויף אויפמערקזאם, דאס זיא ביא דער איינצאהלונג דיא אין סעפאראט-אבדרוקק ערשיענענען האָכאינטערעססאנטען ערצאָהלונגען „**אריסטאָקראט אונד יודע**" אונד „**איין געטויפטער יודע אם רוסישען קאיזערהאָפע**" פאָן אונס בעאנשפרוכען קאָננען. אויף פערלאנגען ווערדען דיעזע ביידען ראָמאנע **יעדעם** ביא איינצאהלונג דער פראָנומעראציאָן **זאָפאָרט** צוגעשיקקט.

אָהנע זאנג אונד קלאנג.

— ענדע דעס רעציפירונגס-רוממעלס. —

אומזאָנסט וואר דער ליעבע מיהע, פערגעבליך דיא אייפריגע אגיטאציאָן: מיניסטער טשאקי אונד זאָמיט דיא רעגיערונג, ווילל זיך דיא רעציפירונג דער יידישען קאָנפעסיאָן ניכט אויפדראָנגען לאססען. פראַנץ כאָרין טהאט זיין מאָגליכסטעס, אום אין דער קאָנפערענץ דער ליבעראלען פארטייא דער זעהנזוכט זיינער נעאָלאָגען ברידער אויסדרוקק צו געבען, אונד ער פערשפראך, אים אבגעאָרדנעטען-הויזע איינען רעצעפציאָנס-אנטראג איינצוברינגען. אויף פערלאנגען דעס קולטוסמיניסטערס זאה זיך כאָרין יעדאָך געצוואונגען, זיין פערשפרעכען צוריקקצונעהמען אונד זיינען אנטראג צוריקקצוציעהען, בעפאָר ער נאָך איבערהויפט געלעגענהייט פאנד, דענזעלבען צו שטעללען.

עס איזט נון זיכער, דאס קיין מיטגליעד דער ליבעראלען פארטייא, קיין אבגעאָרדנעטער דער מאיאָריטאָט, אים אבגעאָרדנעטענהויזע איינען רעציפירונגס-אנטראג אונטערברייטען ווערדע, דענן דיא שטעללונג איינעס זאָלכען אנטראגעס וואָרע גלייכבעדייטענד מיט איינעם מיסטרויען אין דיא רעגיערונג, דערען צווייא מיטגליעדער, קולטוסמיניסטער טשאקי אונד יוסטיצמיניסטער סילאדי, דייטליך ערקלאָרט האבען, דאס מאן ווארטען מיססע, ביז דיא רעגיערונג אויס איינענעם אנטריעבע דיא קאָנפעססיאָנעללע פראגע אויף גרונדלאגע דער פאָללקאָממענען בירגערליכען גלייכבערעכטיגונג לאָזען ווערדע.

ביים דורכלעזען דיעזער ערקלאָרונג דער ביידען מיניסטער קאם אונס איינע שטעללע אויס דער אין נומ' 18 דעס „ייד' פאָלקסבלאטט" פעראָפפענטליכטען רעציפירונגס-דרשה דעס גראָסווארדיינער העררן אָבער-ראבבינערס פוכס אין עראיננערונג. דיעזע שטעללע לויטעט: „אָדער גלויבט מאן ווירקליך, דאס דיא פיינדשאפט שאָן שפורלאָז פערשוואונדען, אללעס אין אייטעל גערעכטיגקייט אונד ליעבע אויפגעלאָזט איזט פיר יודען אונד יודענטהום? נון, דאנן וואָרע יא דיא בעוועגונג גאנץ איבערפליססיג, דאנן מיססטע יא דיא אבשטעללונג יעדעס אונרעכטעס געגען אונס פאָן זעלבסט קאָממען". — וויא אין פראָפעטישעם גייסטע האט דער עהרווירדיגע רעדנער דיעזע וואָרטע געשפראָכען, דערען זינן דיא רעגיערונג יעטצט גלייכזאם אינטערפרעטירט. זיא וויללל דען צייטפונקט אבווארטען, ביז זיא אין דיא לאגע קאָממט, פאָן זעלבסט, אָהנע יעדען אונבערופענען איינפלוס, דיא פאָללע בירגערליכע גלייכבערעכטיגונג דער יודען פראקטיש דורכצופיהרען.

גראף טשאקי האט דען אויספיהרונגען דעס העררן כאָרין געגעניבער זאָגאר גאנץ אויסדריקקליך דען געגענזאטץ צווישען דען ווינשען דער נעאָלאָגען אונד דענען דער אָרטהאָדאָקסען בעטאָנט. פרייליך דריקקט דער לייטארטיקלער דעס „פעשטי הירלאפ" אין דער געסטריגען נוממער דיעזעס בלאטטעס זיינען מיססמוטה איבער דיעזע בעדענקען דעס מיניסטערס אויס, אינדעם ער שרייבט: „דאס אללערנייעסטע הינדערניסס קאָננטע דער אומשטאנד בילדען, דאס דיא אָרטהאָדאָקסען אנגעבליך דיא רעציפירונג ניכט וואָללען. ווענן וויר ווארטען, ביז דיא נעאָלאָגען אונד אָרטהאָדאָקסען זיך פעראייניגען אונד זיך אין איינעם אָרגאניזאציאָנס-שטאטוט פערשמעלצען, דאנן ווירד אויס דער רעצעפציאָן ניעמאלס עטוואס ווערדען. היער הילפט ניכטס אנדערעס, אלס איינע אויפגעדרונגענע אָרגאניזאציאָן, וויא זעהר אנטי-ליבעראל דיעזעס וואָרט אויך קלינגען מאג!"

דיעזעס וואָרט קלינגט ניכט נור אנטי-ליבעראל, זאָנדערן גאנץ אונד גאר זאָ, אלס אָב עס דירעקט פאָן דער קאָנגרעס-קאנצלייא דעס „פעשטי הירלאפ" סופפלירט וואָרדען וואָרע.

גליקקליכערווייזע איזט אבער דיא רעגיערונג ניכט דערזעלבען מיינונג. זיא שפיעלט ניכט קאָמאָדיע אונד איבערהאָרט גאנץ דען „סופפלאָר". דאהער קאָממט עס, דאס זיא וויעדער זיך, נאָך איינען יעמאנדעם עטוואס אויפדראָנגען לאָססט, זאָנדערן ווארטען וויללל, ביז דיא פראגע — ניכט דיא דער „רעצעפציאָן", זאָנדערן דיא דער פאָללען גלייכבערעכטיגונג — שפרוכרייף געוואָרדען זיין ווירד.

דיא ריטטער דער רעצעפציאָן קאָננען אלזאָ פיר איהרע „אימפאָזאנטע" בעוועגונג איין שטיללעס לייכענבעגאָנגניס בעשטעללען. קארצאג ערשפארט וועניגסטענס דיא קאָסטען דעס לייכענבעגאָנגניססעס, דענן דאס דאָרטיגע סעפאראטע אָרטהאָדאָקסע רעצעפציאָנס-געליסטע האט אים מוטטערלייבע דער איינציגען געמיינדע זיין גראב געפונדען, בעפאָר עס גאר נאָך איינע גרייפבארע געשטאלט אננעהמען קאָננטע.

עס האט עבען ניכט יעדער גליקק ביים אויפטרעטען אין דער אָפפענטליכקייט. קוים האט דער עהרווירדיגע הערר ראבבינער פאָן קארצאג זיינען געמיינדע-בעצירק צו איינער רעציפירונגס-פעטיציאָן בעוואָגען, אונד שאָן טאגס דאראויף קאָממט גראף טשאקי, אלס אָב ער פאָן ר' איציק רייך איינעם דאצו געדונגען וואָרע, אונד צערשטאָרט מיט זיינער ערקלאָרונג דען גאנצען פלאן!

דאס איזט נון קיינע שאנדע, אבער ענטשיעדענעס „פעך". דיא גאנצע רעצעפציאָנס-בעוועגונג אבער איזט איינע מיסגעבורט, דיא לאָנגער געלעבט האט, אלס מאן עס נאך דען געזעטצען דער נאטור האָטטע פאָרויסזעטצען קאָננען.

פריעדע איהרער אשע!

מ. דאָרנבוש.

טאגעס-נייאיגקייטען.

(דאס פראָגראמם דעס קראָנונגס-יובילאָומס) איזט נונמעהר ענדגילטיג פעסטגעשטעללט. וויר ענטנעהמען דעמזעלבען פאָלגענדעס: אויס אנלאסס דער 25. יאהרעס-ווענדע דער קראָנונג איהרער מאיעסטאָטען דעס קאָניגס אונד דער קאָניגין פינדען אין בודאפעסט נאכשטעהענדע פעסטליכקייטען שטאטט: מאָנטאג, 6. יוני, אום האלב 3 אוהר נאכמיטטאגס קאָממט דער קאָניג נאך בודאפעסט אונד ווירד אם וועסט-באהנהאָפע פייערליך עמפפאנגען. היערויף פייערליכער איינצוג אין דיא בורג אונטער דעם געלייטע איינעס באנדעריומס אונד פאָן גאלא-עקוויפאשען. אבענדס 7 אוהר פעסט-פאָרשטעללונג אים נאציאָנאל-טהעאטער, 9 אוהר פאקקעלצוג אונד הולדיגונג דער געזאנגפעראיינע פאָר דער בורג. דיענסטאג אבענדס בעלייכטונג דער הויפטשטאדט, פייערווערק פאָן דער קעטטען-בריקקע, פאָם בלאָקס-בערג אונד פאָן דען שיפפען אין דער דאָנויא. מיטטוואָך 12 אוהר מיטטאגס אללערהאָכסטער עמפפאנג ביא זיינער מאיעסטאָט, אונד צוואר ערשיינען צו דיעזעם עמפפאנגע: דאס מאגנאטען-הויז אונד דאס אבגעאָרדנעטען-הויז אונטער פיהרונג איהרער פרעזידענטען, דיא שטאָדטע-דעפוטאציאָנען אונטער פיהרונג דעס מיניסטער-פרעזידענטען גראפען סאפאריי אונד דער מוניציפאל-אויסשוסס דער הויפטשטאדט בודאפעסט אונטער פיהרונג דעס אָבער-בירגערמייסטערס. נאכמיטטאגס 3 אוהר פאָלקס-פעסט אים „שטאדט-וואָלדכען" אבענדס האלב 8 אוהר פעסט-פאָרשטעללונגען אין דער אָפער אונד אים נאציאָנאל-טהעאטער. אם דאָננערסטאג, 9. יוני, פעסטמאהל ביא האָף.

(צום בעזוך דעס רוסישען קאיזערס אין בערלין) ווירד אויס קאָפענהאגען, וואָהין זיך דיא רוסישע קאיזער-פאמיליע צור פייער דער גאָלדענען האָכצייט דעס קאָניגס-פאארעס פאָן דאָנעמארק בעגיבט, פאָלגענדעס געמעלדעט: „אין האָף-קרייזען פערלויטעט, דאס צאר אלעקסאנדער מיט דעם רוסישען טהראָנפאָלגער ניכט אויף דער ריקקרייזע פאָן קאָפענהאגען, זאָנדערן נאָך פאָר דער רייזע היעהער דען בעזוך אין בערלין אבשטאטטען ווערדע." — ווענן זיך דיעזע מעלדונג בעשטאָטיגט, דאנן מיססטע דיא בעגעגנונג צווישען דען קאיזערן אלעקסאנדער אונד ווילהעלם שאָן אנפאנג נאָכסטער וואָכע ערפאָלגען, דענן דיא פייער דער גאָלדענען האָכצייט פינדעט אין קאָפענהאגען שאָן קאָממענדען דאָננערסטאג, אם 26. מאי, שטאטט. —

☞ Hiezu eine Beilage. ☜

אלס דאס פערליימדערישע בוך ערשיענען וואר, בעאָבאכטעטען דיא מאסגעבענדען קרייזע דעמזעלבען גענענאיבער איין פעראכטונגספאָללעס שטיללשווייגען. עס האט זיך אבער באלד געצייגט, דאס עס ניכט אימער גוט זייא, דיא אנטיסעמיטישען געזעללען „לויפען צו לאססען.“ אין בערלין זעלבסט קאם דער פאלל פאָר, דאס איינינע שטראססען-קראקעהלער, דיא מיט סאָלדאטען אין שטרייט גערייטהען, דענזעלבען שפּאָטטיש דאס וואָרט „יודען-פלינטען“ צוגערופען האבען. דאס האטטע נון ניכט פיעל צו זאגען; דענן עס שטאנד אונד שטעהט וואָהל ניכט צו בעפירכטען, דאס דיא מאכטיגע ארמעע דייטשלאנדס אין איהרער אייגענען היימאטה פערקאננט ווערדען קאָננטע. אבער דאס אויסלאנד, אונד נאמענטליך פראנקרייך, האט זיך דעם אנטיסעמיטישען פערליימדונגס-שטאָפפעס געגען דיא פרייסישע ארמעע מיט גראָסער בערייטווילליגקייט בעמאכטיגט. דא נאהם דיא זאכע דענן דאָך איינע אנדערע ווענדונג. יעטצט ערסט פיהלטע מאן זיך דאצו געדראנגט, אים אמטליכען בערלינער „רייכס-אנצייגער“ דיא פאָן אונס בערייטס ערוואהנטע ערקלארונג ערשיינען צו לאססען, אין וועלכער דיא פערליימדונגען אהלווארדט׳ס אלס זאָלכע בעצייכנעט אונד דיא ערצייגניססע דער יידישען געוועהר-פאבריק אין שוטץ גענאָממען ווערדען.

ווארום איזט דיעזע ערקלארונג ניכט גלייך נאך דעם ערשיינען דעם שמאה-בוכעס אבגעגעבען וואָרדען? אויף דיעזע פראגע ווירד אין איינער אוים בערלין קאָממענדען קאָררעשפאָנדענץ פאָלגענדע אנטוואָרט ערטהיילט:

„וועלכע געפאהרליכע פאָלגען דיא פערברייטונג דעם אנטיסעמיטישען מאכווערקעס האטטע נאך זיך ציעהען קאָננען, דאס האט מאן היער ניכט גלייך איינגעזעהען. מאן בויטע דארויף, דאס דיא פערליימדונגען אהלווארדט׳ס דאָך ניכט נור יודענפיינדליך, זאָנדערן אים האָכסטען גראדע אונפאטריאָטיש, געראדעצו אן פאטערלאנדס-פעררראטה גרענצענד זייען, וועסהאלב זיא זיך שאָן פאָן זעלבסט פעראורטהיילען. איבערדיעס איזט אהלווארדט אלס עהר-אבשניידער בעקאננט, וואורדע ער יא אלס זאָלכער בערייטס געריכטליך אבגעשטראפט. דער הויפטזאכליכע גרונד דעם שוויינענס לאג אבער דארין, דאס מאן אן מאנכען מאסגעבענדען שטעללען דייטשלאנדס דען אנטיסעמיטיסמוס גערנע דולדעט. דאס איזט איין פעהלער, דער זיך דיעסמאל שווער האטטע ראכען קאָננען. דיא יידישע פירמא לאָווע האטטע גלייך נאך ערשיינען דעם געמיינגעפאהרליכען בוכעס דיא שטראף-אנצייגע געגען דען פערפאססער דעסזעלבען ערשטאטטען קאָננען, זיא וואר אויך דאצו בערייט. אבער זיא מוססטע זיך פריהער דיעסבעציגליך מיט דעם קריענס-מיניסטעריום אינס איינפערנעהמען זעטצען, דאמיט בייא דיעזער געלעגענהייט ניכט זאָלכע מיליטארישע געהיימניססע פערראטהען ווערדען, דערען בעוואהרונג אים אינטערעססע דייטשלאנדס ליעגט. דעם קריעגסמיניסטעריום וויעדער לאג ניכט זאָ פיעל אן דער עהרע דער אנגעזעהענען וואפפען-פאבריק, אלס אן דער עהרע דער פערדאכטיגטען אָפפיציערע. נור דיעזעם אומשטאנדע איזט עס צו פערדאנקען, דאס אהלווארדט באלד פאָר געריכט געשטעללט ווערדען ווירד. פיר דיא יידישע פאבריק, מאג זיא דייטשלאנד נאָך זאָ גראָסע דיענסטע געלייסטעט האבען, וואָרען דיא מאסגעבענדען קרייזע געוויסס ניכט איינגעטרעטען. צום גליקקע וואר אבער אהלווארדט אין זיינעם בלינד-וויטהיגען האססע געגען דיא יודען זאָ וויט געגאנגען, דאס ער אויך האָכשטעהענדע אָפפיציערע פערדאכטיגטע.“

עס איזט טרוריג, אבער ליידער נור צו וואהר, דאס אין דייטשלאנד דער אנטיסעמיטיסמוס פאָן אָבען נאך אונטען, דאס איזט פאָן האָהער שטעללע אוים נאך דען ניעדריגען בעפאָלקערונגס-קלאססען הין, פערברייטעט ווירד.

צעססיאָן פיר איינע לאָקאלבאהן פאָן איינעם פונקטע דער מ.-סיגעט-שוגאטאגער זאלצבאהן ביז דראגאָמערפאלו אָדער סאטשאל אונד מיט איינער אבצווייגונג נאכסט שאיאָ ביז באטיזא, אויף דיא דויער איינעס יאהרעס ערטהיילט.

(**בויא איינעס טרופפען-שפיטאלס.**) איבער פער-געבונג דעם בייס בויע איינעס מיליטארשפיטאלס אין מונקאטש נאָטהיגען, מיט פל. 35.873.98 פעראנשלאגטען בויא-ארבייטען פינדעט אם 31. מאי 10 אוהר פאָרמיטטאגס בייס בירגערמייסטער-אמטע אין מונקאטש איינע אָפפענטליכע אָפפערט-פערהאנדלונג שטאטט. וואדיאום 5% וועלכעס פאָם ערשטעהער אויף איינע קויציאָן פאָן 10% צו ערגאנצען זיין ווירד. דיא בויא-פלאנע, קאָסטען-אויסווייזע אונד בעדינגניססע זינד בייס שטאדטישען אינשעניר-אמטע אין מונקאטש צו ערפאהרען.

(**וואלל-ליעפערונג.**) פיר דען געווערבליכען בעטריעב דעם לאנדעס-**שטראפהויזעס** אין נאדי-ענייעד זינד 100 מעטערצענטנער ווייססע אונד 60 מעטערצענטנער גרויע זיעבענבירגער אונגעוואשענע וואָללע צו ליעפערן. דיא דיעסבעציגליכע ליציטאציאָן פינדעט אם 27. מאי 10 אוהר פאָרמיטטאגס בייא דער דירעקציאָן דער גענאננטען שטראף-אנשטאלט שטאטט, וואָ אויך אללעס נאהערע צו ערפאהרען איזט. וואדיום 300 גולדען.

לאָזע-ציעהונג.

— I. ציעהונג דער אונגארישען פראמיענלאָזע. —

(שלוסס.)

יע 500 געוואננען: ס׳ 408 נר׳ 24, ס׳ 667 נר׳ 40, ס׳ 743 נר׳ 18, ס׳ 743 נר׳ 38, ס׳ 1161 נר׳ 2, ס׳ 1161 נר׳ 30, ס׳ 1168 נר׳ 33, ס׳ 1459 נר׳ 12, ס׳ 2036 נר. 34, ס׳ 2167 נר׳ 45, ס׳ 3769 נר׳ 36, ס׳ 3805 נר׳ 33, ס׳ 4074 נר׳ 11, 4694 נר׳ 12, ס׳ 4945 נר׳ 16, ס׳ 4945 נר׳ 35 ס׳ 4945 נר׳ 40, ס׳ 5673 נר׳ 20. געצאָגען וואורדען פאָלגענדע 52 סעריען: דיא אין דיעזען 52 סעריען ענטהאלטענען איבריגען לאָזנומערן געוואננען יע 152 פל׳. ס׳ 106 359 408 423 425 462 513 529 667 743 748 759 936 1033 1161 1168 1459 1821 2018 2036 2167 2410 2425 2493 2562 2651 2877 3126 3482 3608 3769 3805 3829 3836 3861 3866 3970 3991 4052 4074 4628 4653 4694 4769 4785 4896 4945 4989 5104 5673 5713 5996.

— II. סערבישע טאבאק-לאָזע. —

בייא דער אם 14. ד׳ מ׳ שטאטטגעהאבטען פראמיען-פערלאָזונג פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 150.000 פראנקס אויף סעריע 4922 נר. 64, דער צווייטע טרעפפער מיט 1000 פראנקס אויף סעריע 1522 נר. 80. (שלוסס פאָלגט.)

בריעפקאסטען דער רעדאקציאָן.

העררן ה׳ לויפער אין **מ׳-לאבאָרין:** איבער דיעזע באהן האבען וויר דאס בעקאננטע בערייטס אים בלאטטע מיטגעטהיילט. אנדערעס וויססען וויר היעריבער פאָרלייפיג נאָך ניכט. דער פעראיין גילט פיר סאָליד אונד רעעלל. לאָזע ניכט געצאָגען. געווינשטע פאָרטזעטצונגען זענדען וויר איהנען הייטע. — העררן **א׳ הארטשטיין אין ב׳ ווארליא:** זיא שרייבען אויף דעם קופאָן איהרער אנווייזונג: „וויר זאגען ברוך שפטרנו מאת מ״עט, מיט דיעזער שנעקקע ווערדען זיא בעה״י לייכט פערטיג ווערדען.“ זיא אירדען, פערעהרטעסטער! מיט איינעם חכם קאנן מאן צו איינעם ענדע געלאנגען, מיט איינעם שוטה יעדאָך ווירד מאן ניעמאלס פערטיג. סעפאראט-אבדרוקק אונד געווינשטע נוממער געהען הייטע אב. בעטרעפפס דעם אנדערן מיססען וויר אונס ערסט ערקונדיגען. — העררן **מ׳ גראָסמאנן אין סקאָלע:** נור געדולד! וואס נעאיינגעט איזט, קאָממט שאָן אן דיא רייהע. — „**טרייער אבאָננענט**“ אין **וואללענדאָרף:** איהר לאָז וואורדע אם 15. דעצעמבער 1885 מיט דעם טרעפפער פאָן 143 גולדען געצאָגען. — העררן י׳ **הויזער אין יאמעלניצא:** ווענדען זיא זיך מיט איינעם שרייבען אן דיא פירמא „ברידער גוטטמאנן אין בודאפעסט, זריני-גאססע 4,“ וואָ זיא אללעס גענויא ערפאהרען קאָננען. — העררן **ד׳ גראָסמאנן אין מונקאטש:** דיא פאבריק ארבייטעט ניכט, וויל איהר לויט געזעטץ דער בעטריעב אם זאָנטאג פערבאָטען איזט. — העררן **מ׳ קאָן אין טעקע:** וויזיר-שטאָקקע בייא Calderoni et Comp· Deak-gasse, סאָדא-אפפאראט היננעגען בייא Albert Horn, Kerepescher Bazár. — העררן י׳ **לוריא אין ב׳-פ׳-קאיאר:** פאָן דען זאכסען-מייניגנער-לאָזען פינדעט פיערמאל אונד פאָן דען

האנדעל אונד פערקעהר.

(**אייזענבאהן-אנגעלעגענהייטען.**) דאס קאָנ׳ אונגי האנדעלסמיניסטעריום האט דער מארמאראָש-סיגעטער בויא-אונטערנעהמונג היידער אונד שלאָך דיא פאָר-קאָנ-

טירקען-לאָזען זעכסמאל יאהרליך דיא ציעהונג שטאטט. טהיילען זיא אונס גינסטיגסט דיא נוממערן מיט אונד זיא ערהאלטען פראָמפטע אויסקונפט. — העררן ל׳ **נוסבוים אין אלווינץ:** זיא אירען; איהרע פראנומעראציאָן איזט אם 15. מאי אבגעלויפען. — העררן **ב׳ גינצלער אין געסטעלי:** וואס רש״י אויף „מחנה“ זאגט, איזט זעהר ריכטיג, דענן דאס וואָרט האט דיא פאָרם איינעס מאננליכען הויפטוואָרטעס אונד איזט דעננאָך וויבליך. אבער בייא וואָרטען, דיא אויף איין „ה“ מיט פאָר-אנגעהענדעם קמץ ענדען, הערשט דאָך ניכט דער גערינגסטע צווייפעל, דאס זיא וויבליך זינד. עבענזאָ איזט דער אויסשפרוך „כ״ד שאין בו ר״ח זכרהו ונקבהו“ נור אויף צוויי-פעלהאפטע סובסטאנטיווא צו בעציעהען. — העררן **ה׳ כהנא אין דיאָ-בעקאש:** יעדע גראָסערע בוכהאנדלונג ווירד איהנען גערנע איין פערצייכניס זענדען. לאָז ניכט געצאָגען.

וועגען מאנגעלס אן רוים מוס דיא בעאנטוואָרטונג אללער איבריגען אנפראגען פיר נאכסטע נוממער צוריקבלייבען.

וואארען-בעריכט.

געטריידע-געשאפט פאָם 17. מאי.

דאס אויסגעבאָט אין וייצען וואר הייטע מאסיג, דיא קויפלוסט בעשראנקט. — עס וואורדען 8000 מעטערצענט-נער צו נאכשטעהענדען פרייזען פערקויפט:

קילאָ פאָם	באטשקאער		פעסטער ב׳		טהייס		ווייסענבורג	
	ווייצען — פרייז פער 100 קילאָגראמם							
75	8.80	8.65	8.75	8.60	8.80	8.65	8.80	8.65
76	8.95	8.75	8.90	8.70	8.95	8.75	8.95	8.75
77	9.05	8.85	9.—	8.80	9.05	8.85	9.05	8.85
78	9.15	8.95	9.05	8.90	9.15	8.95	9.15	8.95
79	9.20	9.—	9.15	8.95	9.20	9.—	9.20	9.—
80	9.25	9.10	9.20	9.05	9.25	9.10	9.25	9.10
81	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—

קאָרן פאָן 8 גולד׳ 50 קר׳ ביז 8 גולד׳ 75 קר׳.

גערסטע פוטטער פאָן 5 גולד׳ 50 קר׳ ביז 5 גולד׳ 65 קר׳. ברעננער פאָן 5 גולד׳ 90 קר׳ ביז 6 גולד׳ 40 קר׳. ברויער פאָן — גולד׳ — קר׳ ביז — גולד׳ — קר׳.

האפער פאָן 5 גולד׳ 60 קר׳ ביז 5 גולד׳ 90 קר׳.

קוקורוטץ פאָן 4 גולד׳ 80 קר׳ ביז 4 גולד׳ 85 קר׳,

קאָהלרעפס פאָן 11 גולד׳ 95 קר׳ ביז 12 גולד׳ 05 קר׳,

הירזע פאָן 5 גולד׳ 55 קר׳ ביז 5 גולד׳. 85 קר׳.

מאי-יוני-ווייצען: 8 גולד׳ 49 קר׳ ביז 8 גולד׳ 51 קר׳.

הערבסט-ווייצען: 8 גולד׳ 03 קר׳ ביז 8 גולד׳ 05 קר׳.

קוקורוטץ פער מאי-יוני: 4 גולד׳ 83 קר׳ ביז 4 גולד׳ 85 קר׳.

מאי-יוני-האפער: 5 גולד׳ 37 קר׳ ביז 5 גול׳ 40 קר׳.

קלעע-זאאטען: לוצערנער אונגאריש נייא פל. 35 ביז 40.

לעקוואר: סלאוואָניש פל׳ 18.— ביז 18 גולדען 25 קר׳; סערביש — פל׳ — קר׳ ביז — גולד׳ — קר׳.

האָניג: געלבער געלייטערטער פל׳ 37 ביז 38.

וואכס: ראָזענויער פל׳ 140 ביז 141.

שפּיריטוס: ראָה פל׳ 17.50 ביז 18.—.

שפּיריטוס-פרעססהעפע: פל׳ 21.50 ביז 21.75.

שפּיריטוס ראפפינירט: פל׳ 55.50 ביז 56.—.

וויענער שלאכטפיעה-מארקט פאָם 16. מאי.

דער אויפטריעב בעטרוג 3970 שטיק, אונד צוואר: 2107 אונגארישער, 609 גאליצישער אונד 1254 דייטשער ראסע, דארונטער 426 שטיקביינדלפיעה. דער מארקט וואר וועניג בעלעבט, דיא פרייזע בליעבען יעדאָך נאהעצו אונפער-אנדערט, מאן בעצאהלטע: אונגארישע אָכסען צו פל׳ 51.— ביז פל׳ 62.—, גאליצישע צו פל 51.— ביז פל׳ 60.—, דייטשע צו פל׳ 54.— ביז פל׳ 64.— (אללעס פער 100 קילאָגראמם.)

Herausgeber und Redacteur: M· Dornbusch.

Budapest, 1892. Druck von Sam. Márkus, Dorotheagasse 6. (Wurmhof.)

טרינקיג געוואָרדען זינד. זיין זאָהן, ווילהעלם, שטארב אלס יודע, אונד אויך דער נאָך לעבענדע זאָהן יענאָ איזט יודע.

געגען דען אנטיסעמיטיסמוס.

— רעדע איינעס בעריהמטען פראָפעססאָרס. —

דער „פעראיין צור אבוועהר דעס אנטיסעמיטיסמוס" היעלט אם דיענסטאג אין וויען זיינע גענעראל-פערזאממלונג, אין וועלכער דער וועלטבעריהמטע וויענער פראָפעססאָר נאָטהנאגעל איינע בעדייגענע רעדע היעלט. דערזעלבען ענטנעהמען וויר דיא פאָלגענדען שטעללען:

„אללע, וועלכע הייטע היער פערזאממעלט זינד, האבען זיך אין איינעם געדאנקען געפונדען, איין גלייכעס עמפפינדען בעזעעלט אונס אללע. וויא פערשיעדען דיא אנשויאונג דער איינצעלנען אין געזעללשאפטליכער, אין פאָליטישער אונד מאנכער זאָנסטיגען בעציעהונג זיין מאָגע, אין איינעם שטיממען וויר אללע איבעראיין: אין דעם געפיהלע פיר גערעכטיגקייט. דיעזעס געפיהל האט אונס פאָר יאהרעספריסט צוזאממענגעפיהרט. אונד דיא אויס דעמזעלבען ענטשפרינגענדע זיטטליכע פפליכט, דיא שמאכפאָללען אנגריפפע געגען אונזערע יידישען מיטבירגער אבצוועהרען, האט דיעזען פעראיין אינס לעבען גערופען. איך ווייסס ניכט, מיינע הערדען, וואס גראָסער אין איינעם פיהלענדען מענשען זיין מוסס: אָב דער עקעל איבער דאס וויסטע טרייבען, וועלכעס זיך אלס אנטיסעמיטיסמוס בעצייכנעט, אָדער דער צאָרן איבער דאסזעלבע, אָדער איינע טיעפע טרויריגקייט דאריבער, דאס איינע זאָלכע זעעלענפעסט זיך פערברייטען קאָננטע. ווענן איינע וואהרהאפט גראָסע בעוועגונג דיא מענשען ערגרייפט, זאָ ליעגט אויסנאהמסלאָז אויך איינע בעדייטענדע אידעע צו גרונדע, אים אנפאנגע פיעללייכט פאָן מאנכען ניכט ערקאננט, ניכט פערשטאנדען, אבער דאָך איינען אינהאלט בערגענד, דער אירגענד איינען זיטטליכען קערן איינשליעססט אונד דארום אויך איינע לעבענס-בערעכטיגונג בעדינגט. ווענן אין דעם שטראָם איינער זאָלכען בעוועגונג דיא וועללען דען איינען אָדער דען אנדערן פערשלינגען, זאָ איזט דאס וואָהל בעקלאגענסווערטה, אבער עס זינד דיעס אָפפער, וועלכע וועניגסטענס איינער פאָרטשרייטענדען ענטוויקקלונג געבראכט ווארדען, דיא דער געזאממטהייט צוגוטע קאָממט."

„מיינע הערדען! פאָן איינעם זאָלכען שטאנדפונקטע אויס דיא אנטיסעמיטישע בעוועגונג פריפען צו וואָללען, וואָרע איינע פערזינדיגונג געגען דיא אללערקליינסטען פאָדערונגען ניכט נור דער גערעכטיגקייט אונד הומאניטאט, זאָנדערן זעלבסט דעס שליכטען פערשטאנדעס. קיינערלייא אידעע ליעגט אין וואהרהייט דיעזער בעוועגונג צו גרונדע, קיין צינדענדער געדאנקע פיהרט זיא, קיין לייכטענדעס ציעל וויגקט אן איהרעם ענדע. פאָן אללדעם דאס געגענטהייל! וואָצו, מיינע הערדען, זאָלל איך אין דעם טריבען זומפפע ריהרען, אויס וועלכעם דיא גיפטבלאזען דעס אנטיסעמיטיסמוס אויפשטייגען? זיא אללע קעננען איהן עבענזאָ גוט, וויא איך. אונד איך מוסס זאגען, דאס עס מיר ווידערשטרעבט, מיך מיט דעם טרויריגען געווירר פאָן בעשראנקטהייט אונד שוואָכע, פאָן נייד אונד האסס, פאָן אללעם, וואס קליין אונד האסליך אין דער מענשען-נאטור איזט אונד וואס אין זיינעם צוזאממענווירקען דיא עמפאָרענדע פראטצע דעס אנטיסעמיטיסמוס (בייפאלל) ערצייגט האט, היער נאָהער צו בעשאפטיגען."

דער בעריהמטע געלעהרטע זעטצטע ווייטער אויסאיינאנדער, דאס ער דורכאויס ניכט געוויללט זייא, אין דיא שמוטציגען דעטאילס דעס אנטיסעמיטיסמוס איינצוגעהען, אונד דאס ער דיעזע פלוכווירדיגע בעוועגונג נור פאָם שטאנדפונקטע דער וועלטגעשיכטע שילדערן וואָללע. „דענן דיא געשיכטע איזט דיא גראָסטע לעהרמייסטערין דער מענשהייט, אונד זיא לעהרט אונס פאָר אללעם: גערעכטיגקייט. דיא אנטיסעמיטען וויזען דארויף הין, דאס זיא ניכט דיא ערסטען זייען, דיא געגען דיא יודען שטעללונג נעהמען, זאָנדערן דאסס דיעס שאָן זייט דען אלטעסטען צייטען פאָן אללען פאָלקערן געשעהען זייא. אונד וואָרום איזט דיעס געשעהען? ווייל דיא יודען צוערסט דען איינציגען גאָטט ערקאננטען אונד פאָם היידנישען גאָטצענדיענסטע זיך אבווענדעטען. קאָננען, דירפען וויר איהנען דארום איינען פאָרוואורף מאכען? דיא פיינדזעליגקייט דער ראָמער ווענדעטע זיך יא געגען דיא ערסטען כריסטען עבענזאָ וויא געגען דיא יודען, ווייל ביידע זיך וויינערטען, דיא ראָמישען שטאאטס-גאָטטער אנצוערקעננען. דארויף פאָלגטען טויזענד יאהרע, אין וועלכען עס קיינע „יודענפראגע" גאב. דיא יודען טריעבען זאָוואָהל האנדעל אלס אקקערבויא, זיא לעבטען גלייכבערעכטיגט מיט דען לאנדעסגענאָססען. אין דעם ארכיוו צו קאָלן בעפינדען זיך אור-אלטע דאָקומענטע, אויס וועלכען צו ערזעהען איזט, דאס אין אלטערס-גרויער צייט איין יודע אין קאָלן בירגערמייסטער וואר."

„געגען דאס יאהר 1100 טראט איין אומשלאג איין. דאמאלס בעגאנן יענער צושטאנד, וועלכער דיא פיעלהונדערט-יאָהריגע לייידענסגעשיכטע דער יודען איינלייטעטע. עס וואר דיא צייט דער „קרייצ-ציגע." דיא מענגע וואר פאנאטיזירט, אבער גערעדע דיא פאָפסטע האבען אין עדלעם גערעכטיגקייטס-געפיהל אָפט אונד פיעלפאך מילדע אונד שאָנונג געגען דיא יודען געפאָדערט. אין וואהרהייט וואר דער גלויבע ניעמאלס דער וואהרע גרונד צור פערפאָלגונג דער יודען. דער גלויבענסאייפער וואר נור איין שלייער צור פערהיללונג פיעל אונריינערער אונד אונעדלערער בעוועג-גרינדע. דער נייד אונד דיא מיסגונסט, דיעזע האסליכען איינענשאפטען, וועלכע דיא קוועללע דער שלעכטעסטען טהאטען בילדען, זינד דיא איינענטליכען אורשפרינגע דער יודען-פערפאָלגונג. אויס נייד האט מאן דיא יודען אויס דעם וואארען- אונד גראָסהאנדעל אויף דאס געביעט דעס געלד-געשאפטעס אונד דעם קליינהאנדעלס צוריקקגעדראנגט. עס בעגאנן יענע פירכטערליכע אונד גרויזאמע צייט, וועלכע דאס געמארטערטע פאָלק איזראעל אונטער דיא שלימסטען אויסנאהמס-געזעטצע שטעללטע — איינע צייט, דיא פאָן בלוט אונד טהראנען טריעפט."

„ערסט אים פאָריגען יאהרהונדערט בעגאנן מאן אין אייראָפא איינצוזעהען, וועלכעס פערברעכען מאן דורך דיא יודענפערפאָלגונג געגען הומאניטאט אונד גערעכטיגקייט בעגעהט. ווענן נון יעטצט פאָן נייעם דער האסס געגען אונזערע יידישען מיטבירגער הערפאָרגעבראָכען איזט, ווענן דער יודענהאסס יעטצט, אין אונזערער וויססענשאפטליך זאָ האָך ענטוויקקעלטען צייט, אין ערשרעקקענדסטער אונד דען מענשענפריינד בעשאמענדסטער וויזע פאָן נייעם אום זיך געגריפפען האט, וואס איזט דיא איינענטליכע טריעב-פעדער דאפאָן? וועדער קאָנפעססיאָנעללע, נאָך שטאממעס-געגענזאטצע. פיר זאָלכע געגענזאטצע זאָלל עס קיינען רוים אין אונס געבען: ערסט מענש, דאנן גערמאנע, סלאווע, סעמיט! ערסט מענש, דאנן יוד, כריסט אונד מאָהאממעדאנער! ניין, דיא טריעבפעדער דעס מאָדערנען אנטיסעמיטיסמוס איזט דיעזעלבע וויא פאָר 800 ביז 900 יאהרען: דער געמיינע נייד, דיא ניעדריגע מיסגונסט. מאן פערגיססט גאנץ, דאס עס פיעלע הונדערטטויזענדע ארמער יודען גיבט, וועלכע ביטטער אונד מיהזעליג מיט דער נאָטה דעס לעבענס קאמפפען; מאן דענקט נור דאראן, דאס דיא יידישען מיטבירגער הייטע זיך אום אללעם עבענזאָ בעווערבען דירפען, וויא דיא ניכט-יודען; מאן האססט דען קאָנקוררענטען אויף דען

דער צאר אין אנגסט אונד פורכט.

(ראָמאן אויס דעם הייטיגען לעבען רוסלאנדס.)

(נאך איינעם ראָמאן פאָן לעאָ פ' ריינהאָלד.)

2. קאפיטעל: **דיא שוועסטער דעם פערהאפטעטען.**

(8. פאָרטזעטצונג.)

„איך ווייסס, סטאניסלויס וואר ניכט איינמאל איינעס באָזען געדאנקענס פאהיג, אונד מאן ווירד איהן פעראורטהיילען, פיעללייכט, אָהנע איהן צו האָרען. וואס זאָלל אויס מיר, אויס מיינער גרייזען מוטטער, אויס זאָפיא ווערדען?" יאממערטע מארא.

„וואס קיממערט דאס דען בעהערשער אללער רייססען?" ענטגעגנעטע נאטהאן מיט ביטטערקייט. „וואס קיממערט איהן דאס וואָהל איינער פאמיליע, וואס דאס וואָהל זיינעס פאָלקעס, וואָ עס זיך אום דיא פאָללשטרעקקונג זיינעס אללמאכטיגען וויללענס האנדעלט!"

דיא קליינע זאָפיא אונטערבראך מיט איהרעם ערשיינען זיינען רעדע-פלוסס; דאס היסטעלן דער קראנקען מוטטער, דאס אויס דעם בענאכבארטען צימּמער דראנג, מאכטע מארא ערציטטערן.

„מאמא מאָכטע סטאניסלויס גערנע זעהען," שפראך דיא קליינע, „עס איזט רעכט האסליך פאָן איהם, דאס ער הייטע גאר ניכט דא וואר."

איין נייער שטראָם פאָן טהראנען דראנג אויס דען אויגען מארא'ס.

„אָ, מיין גאָטט, וועסהאלב האסט דו אונס זאָ שווער היימגעזוכט? . . . אונד קיינער, דער טראָסט, דער הילפע ברינגט . . . סטאניסלויס, מיין ארמער, ארמער ברודער, וויא אונגליקקליך זינד וויר!"

נאטהאן שטאנד איינען מאָמענט מיט איינער גראָסען בעוועגונג קאמפפענד נעבען דער יאממערנדען, דאנן זאגטע ער איינפאך, אין זיינער שטיללען וויזע:

„פריילין מארא, זיא האבען געזאגט, דאס זיא אָהנע טראָסט, אָהנע הילפע זינד. זיא גלויבען, איהר ברודער וואָרע רעטטונגסלאָז פערלאָרען. דעם איזט ניכט זאָ, פריילין מארא . . זיא האבען אן מיך פערגעססען . . . פעראכטען זיא מיינע הילפע ניכט. איך בין צוואר נור איין ארמער, יידישער שטודענט, פאָן פיעלען איהרעס שטאנדעס גאר ניכט אלס מענש אנגעזעהען, אבער איך וויל ניכט עהער רוהען, ביז איך ניכט איהרעם ברודער צור פרייהייט פערהאָלפען. איך וויל זיא ניכט טייטשען איבער דאס לאָז, דאס סטאניסלויס זאָגינסקי'ס הארט: ער ווירד זיכערליך נאך דען אייז-געפילדען סיביריענס פערשיקקט ווערדען. אבער מאָגע מאן איהן אן דאס ענדע דער וועלט ברינגען, איך וויל איהן צו פינדען אונד צו רעטטען וויססען. נור דער טאָד זאָלל מיך אין מיינעם ווערקע אויפהאלטען!"

מארא זאָגינסקי זאה מיט איהרעם גראָסען, טהראָנענפיכטען בליקקע אויף דען שפרעכענדען.

„זיא וואָללען דאס טהון — זיא, נאטהאן? . . . זיא וואָללען איהר לעבען אויפ'ס שפיעל זעטצען פיר סטאניסלויס?"

„פיר סטאניסלויס אונד — פיר זיא, מארא זאָגינסקי," פליסטערטע דער שטודענט מיט ליידענשאפטליכער בעטאָנונג.

מארא בליקקטע איהם איינע ווילע רעגונגסלאָז אינס אויגע . . . זיא האטטע פערשטאנדען.

„אה, נאטהאן," פליסטערטע זיא, זיינע האנד וואר דריקקענד. „איך דאנקע איהנען . . .

3. קאפיטעל: **איין ניהיליסטישער זענדבאָטע.**

אם נאכמיטטאג דעס פאָלגענדען טאגעס פאָכטע גראף פויל קאָסאָוו, דער אדיוטאנט דעס צארען, אן דער טהירע דעס קאבינעטס פראָפעססאָר הארטמאנג'ס.

„איך האָפפע, זיא האבען איהר פערשפרעכען ניכט פערגעססען, פראָפעססאָר," זאגטע ער אים איינטרעטען צו דעם געלעהרטען, דער זיך אין געזעללשאפט מעהרערער זיינער שילער אונד זיינעס אסיסטענטען באראָן פעדאָר קאָרעפף אין זיינעם ארבייטס-צימּמער בעפאנד. קאָרעפף וואר איין אויסערָאָרדענטליך רייכער רוסישער אריסטאָקראט, דער מיט גראָסטער פאססיאָן זיך אויף דאס אַרצטליכע שטודיום געוואָרפען אונד זיך איננינ אן דען בעריהמטען פראָפעססאָר געשמיעגט האטטע. לעטצטערער בעצייכנעטע דעם באראָן קאָרעפף, דער זיינע הינגאבע פיר דיא אַרצטליכע וויססענשאפט אויך דאמיט בעוויעזען, דאס ער אין פעטערסבורג אויס אייגענען מיטטעלן איין ארבייטער-שפיטאל האטטע ערריכטען לאססען, איינע גראָסע ווערטה-שאטצונג.

„איך פערגעססע ניעמאלס עטוואס," ערוויעדערטע ער, „אם וועניגסטען איינען זאָ אנגענעהמען בעזוך. דאָך ווערדען זיא הייטע ניכט פיעל אינטערעססאנטעס זעהען, הערר גראף."

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

(איבער רייזע-פלאגע דעם רוסישען האפעס קאנן מאן ניעמאלס עטוואס בעשטיממטעס ערפאהרען, דא דער רוסישע האף אוים פורכט פאר איינעם אטטענטאט טאגליך איינע אנדערע מייגונג פערבריימעט.)

(דיא ארמה׳ געמיינדע צו סילאדי-שאמלוי) האט בעשלאססען, דעם פרעזידענטען דעם אבגעארדנעטענהויזעס, באראן דעזידער באנפי, דער דען בעצירק סילאדי-שאמלוי אים פארלאמענטע פערטריטט, אים אנלאסס זיינער ערנעננונג צום „בעהיימען ראשה״, דורך איינע איגענע דעפוטאציאן איינע גליקקוואונש-אדרעססע איבערריכען צו לאססען.

(אין דער געסטריגען זיטצונג דעם אבגעארדנעטענהויזעס) ווארדע מיט דער בעראטהונג איבער דאס באדשעט דעם קולטוסמיניסטעריומס בעגאננען, אונד האט גראף טשאקי דיעזעלבע ערקלארונג אבגעגעבען, דיא ער שאן אם דיענסטאג אים ליבעראלען קלוב געמאכט האט. דאניעל איראני בעאנטראגטע היעראויף, וויא אלליאהרליך, דיא אללגעמיינע רעליגיאנספרייהייט אונד דיא איינפיהרונג דער ציוויל-עהע.

(דיא געזעטצע איבער דיא וואלוטא-רעגולירונג) ווארדען בעקאננטליך אים אונגארישען אבגעארדנעטענהויזע מיט העללער בעגייסטערונג, אים וויענער רייכסראטהע דאגעגען מיט אייניגער קיהלע אויפגענאממען. אין מאנכען פארטייען דעם אעסטערייכישען פארלאמענטס מאכט זיך אויך איין ענטשיעדענער ווידערשטאנד געגען דיא וואלוטא-רעגולירונג געלטענד. דאס ווירד יעדאך דען פינאנצ-אויסשוסס דעם אונגארישען אבגעארדנעטענ-הויזעס דורכאוים ניכט בעאיינפלוססען. דיעזער ווירד דיא וואלוטא-געזעטצע שאן צו בעגינן דער נאכסטען וואכע אין בעראטהונג ציעהען.

(דיא איינפיהרונג דער ציוויל-מאטריקעלן) מיט וועלכער דיא רעגיערונג דער גייסטליכקייט פיר דען פאלל דראהט, אלס זיא אין דער „וועגטויפונגס-פראגע״ ניכט נאכגעבען זאללטע, האט אין מאנכען יידישען קרייזען איין אונאנגענעהמעס געפיהל ערדעגט, דא מאן גלויבטע, דאס דאדורך אויך דאס יידישע מאטריקענ-וועזען דען געמיינדען ענטצאגען ווערדען קאננטע. נון איזט דיעזע בעזארגניס דורך דיא פאם גראפען טשאקי אין דער יינגסטען קאנפערענץ דער „ליבעראלען פארטייא״ דיעסבעציגליך אבגעגעבענע ערקלארונג פאללשטאנדיג צערשטרייט. דיעזער ערקלארונג געמאס ווירדען דיא ציוויל-מאטריקעלן נור צור אוממאטריקולירונג דער אוים געמישטען עהען שטאממענדען קינדער איינגעפיהרט ווערדען. אנשטאטט דען גייסטליכען איינען שטרייט-פונקט איבער זאלכע קינדער צו ביעטען, ווירדע דיא מאטריקולירונג דערזעלבען דורך דיא בעהארדע געשעהען.

(דיא דעלעגאציאנען) זאללען, וויא נייעסטענס פערלויטעט, צווישען דעם 10. אונד 20. סעפטעמבער איינבערופען ווערדען.

(דיא וואהל איינעס ראבבינערס אין מאגענדארף) איזט פיר דען 26. יוני אנבערוימט. פאן זאממטליכען בעווערבערן אום דיעזען ראבבינאטס-פאסטען דער ארטה׳ געמיינדע קאממען בלאס 5 אין דיא וואהל, דארונטער אויך הרב החריף מו״ה אברהם שטרויס נ״י אוים פישפאקלאדאני, דעם פיעלע מיטגליעדער דער געמיינדע ווארמע סימפאטהיען ענטגעגענבריגגען.

(גראף אלעקסאנדער טעלעקי) איזט פארגעסטערן, וויא אוים נאדיבאניא געמעלדעט ווירד, אים אלטער פאן 71 יאהרען געשטארבען. בייא אויסברוך דעם אונגארישען פרייהייטסקריעגעס וואר ער אבערקאממאנדאנט דעם בעצירקעס קאוואר, קאשוטה ערנאננטע איהן דאנן צום רעגיערונגס-קאממיסאר. ער ווארדע נאך דער וואפפענ-שטרעקקונג בייא ווילאגאש געפאנגען אונד נאך דער פעסטונג אראד געבראכט. בעפרייט, אירטע ער אים אויסלאנדע אומהער, וואהרענד ער אין דער היימאטה פאם קריעגס-געריכט צום טאדע פערורטהיילט ווארדע. אים יאהרע 1867 ווארדע ער בעגנאדיגט אונד ער ערהיעלט זיינע קאנפיסצירטען גיטער צוריקק. זייטדעם לעבטע ער אלס לאנדווירטה אונד שריפטשטעללער אויף זיינער בעזיטצונג קאלטור.

(דיא נייע בודאפעסטער צייט.) אום דיא מיטטערנאכטס-שטונדע פאם 31. מאי אויף דען 1. יוני ווירד אין בודאפעסט איינע בעדייטונגס-פאללע האנדלונג פאר זיך געהען. בעדייטונגספאלל אינזאפערנע, אלס דיא געזאממטע בעפאלקערונג דער הויפטשטאדט אום דיעזע צייט אום פאללע זעכצעהן מינוטען יינגער ווערדען ווירד. צו יענער שטונדע נאמליך טריטט אויף דעם געביעטע דער הויפטשטאדט דיא „מיטטעל-איירעפאאישע צאנענ-צייט״ אין קראפט, וועלכע געגען דיא בודאפעסטער צייט אום 16 מינוטען צוריקק איזט. זאממטליכע אוהרען אין דען שטאאטליכען אונד שטאדטישען אמטערן דער הויפטשטאדט ווערדען אום דיא געננאנטע מיטטערנאכט אום 16 מינוטען צוריקקגעשטעללט אונד וויר ווערדען דאס זאנדערבארע ערייגניס ערלעבען, דאס וויר אין דער נאכט פאם 31. מאי אויף דען 1. יוני צווייםאל מיטטערנאכט האבען ווערדען. דער מיניסטער דעם אינגערן האט נאמליך דען בעשלוסס דער הויפטשטאדט, אין בודאפעסט דיא מיטטעל-איירעפאאישע צאנענצייט איינצופיהרען, מיט דעם בעמערקען גענעהמיגט, דאס דיעזעלבע אין דער נאכט פאם 31. מאי אויף דען 1. יוני אין קראפט צו טרעטען האבע. דער מיניסטער פערלאנגטע גלייכצייטיג, דאס זאממטליכע אונטער זיינער לייטונג שטעהענדען הויפטשטאדטישען אמטער צור זעלבען צייט עבענפאללס דיא אנדערונג איינטרעטען לאססען.

(אוים קראקוי) ווירד דעם אין לעמבערג ערשיינענדען בלאטטע „מחזיקי הדת״ געמעלדעט, דאס איינער דער דיעבע, וועלכער אונלאנגסט דיא דארטיגע אלטע סינאגאגע אויסגעפלינדערט האט, אין טעשען (שלעזיען) פערהאפטעט אונד געפעסעלט נאך קראקוי געבראכט ווארדע. אב אללע אוים דער סינאגאגע ענטווענדעטען געגענשטאנדע געפונדען ווארדען זינד, וויסס מאן נאך ניכט; דאך זא פיעל איזט פעסטגעשטעללט, דאס דיא אויפגעטויכטע נאכריכט, אלס ווארע אויך איין יודע אן דעם דיעבשטאהלע בעטהייליגט געוועזען, דורכאוים פאלש איזט.

(אנטיסעמיטישע דעמאנסטראציאנען אין וויען.) אן דער מעדיצינישען קליניק אין וויען, דערען פארשטאנד פראפעססאר נאטהנאגעל איזט, מאכטען מעהרערע אנטיסעמיטישע שטודענטען געסטערן ביים ערשיינען דעם פראפעססארס איינען לארמפאללען שפעקטאקעל אונד זיא גאבען איהרער ענטריסטונג איבער דיא יודענפריינדליכע רעדע אויסדרוקק, זיא דיעזער בעריהמטע געלעהרטע אם דיענסטאג אים „פעראיין צור אבוועהר דעם אנטיסעמיטיסמוס״ געהאלטען האט. (זיעהע ווייטער שלום-ארטיקעל). אום דעם שקאנדאל אוים דעם וועגע צו געהען, פערליעס דער פראפעססאר דען זאאל, אין וועלכען ער ערסט נאך וויעדער-איינטריטט דער רוהע צוריקקעהרטע. —

(וואס קאנן איין מענש פאן כאראקטערפעסטיגקייט, דער פאן לומפען אנגעגריפפען ווירד, אנדערעס טהון, אלס איהנען מיט שוויינענדער פעראכטונג אוים דעם וועגע געהען?)

(בעריכטיגונג.) צור שטייער דער וואהרהייט קאנסטאטירען וויר היעמיט, דאס בלאס דיא טאכטער דעם פערשטארבענען ריטטערס אנטאן פ׳ פריישטאדטלער, אונד צוואר געגען דען וויללען איהרעס פאטערס, פאם יידישען גלויבען אב-

---

פעיללעטאָן.

פאר 700 יאהרען.

היסטארישער ראמאן אוים דעם ענדע דעם צוואלפטען יאהרהונדערטס.*)

(36. פארטזעטצונג.)

„דער קעגל מאג זעלבער איין יודע זיין,״ ריעף איינע שטיממע.

„ער איזט איין יודע! איין יודע!״ שריען זאגלייך פיעלע אנדערע נאך. „שלאגעט איהן טאדט! לאססט אונס מיט איהם בעגינגען.״

„רוהע דא!״ פוהר ניקלא אויף, מיט זיינעם דעגען אויף דען טיש שלאגענד. „ווער איהם איין האאר קריממט, דעם שטאססע איך מיין קאלטעס אייזען אין דיא איינגעווידע. ער האט מיך בעווירטהעט, אונד איך דולדע ניכט, דאס זיך איינע האנד ווידער איהן רעגט. וואס קאננט איהר דאגעגען האבען, ווענן ער איינע אנדערע מיינונג, אלס איהר, האט? דיא בעראטהונג מוסס פרייא זיין.״

„בראוו, ניקלא, וואהלגעשפראכען, ניקלא!״ ריעפען מעהרערע. „יעדער קאנן פרייא אייסערן, וואס ער דענקט. וואללט איהר אונס צווינגען? קאממט אן! וויר שטעהען צו אייך געגען דיא יודען, אבער וויר שטעהען צו אסבארן, ווענן איהר איהם צו לייבע געהעט.״

„וואהלאן!״ זאגטע בריאן. „אסבארן האט נון זיינע מיינונג אויסגעשפראכען, אונד ער איזט דער איינציגע, דער זיך פאן אונס אויסשליעסט. וויר בעהארען אויף אונזערם זינן. ער האט אלזא ווייטער ניכטס מיט אונס צו שאפפען; ער בעגעבע זיך וועג!״

„איך בין איין פרייער מאנן,״ שפראך אסבארן; „ווער וויללל מיר געביעטען, מיך צו ענטפערנען, ווענן איך נאך בלייבען וויל? — קעללנער! ווין הער!״

דיעזער טראטציגע ווידערשטאנד האטטע דיא העפטיגסטע סצענע פעראנלאסט, ווענן ניכט אסבארן פיעלע פריינדע אונטער דען אנוועזענדען געהאבט האטטע, דיא זיך טהיילס צו זיינעם ביישטאנדע בערייט צייגטען, טהיילס איהן זעלבער בעשוויכטיגטען אונד איהן ענדליך, נאכדעם ער אונטער דעם הין- אונד הער-שרייען דער פארטייען זיינען פלאטץ בעהויפטעט אונד זיינען בעכער געלעערט האטטע, בעוואגען, זיך צוריקקצוציעהען, וואס ער יעדאך ניכט טהאט, אהנע צופאר נאכמאלס אללען צו ערקלארען, דאס איהר בעגינגען שאנדליך ווארע, אונד דאס ער זיך פאן יעדער טהיילנאהמע דאראן לאסזאגע.

טאבען אונד פליכע שאללטען איהם נאך, אלס ער דאס גאסטהויז פערליעסס.

„ווייסס דער טייפעל, וואס דעם אסבארן אין דען קאפף געפאהרען איזט,״ בעגאנן בריאן. „ער איזט זאנסט איין גוטער בורשע אונד איך מאג איהן וואהל לײדען. מאכט אונס דא זאלכע רעדענס-ארטען הער אונד שפיעלט דען שוטצ-רעדנער פיר דיא יודען!״

„מאג ער דאך פלאפפערן,״ ריעף היינץ, „וויר קיממערן אונס דען הענקער דארום. וויר זינד איינינ. נון, וואנן זאלל עס לאזגעהען?״

„יעטצט גלייך אויף דער שטעללע,״ ערוויעדערטע ניקלא, „וואס האלט אונס צוריקק? הינויס אויף דיא שטראססען, אונד דראן אונד דארויף!״

„הינויס אונד דראן אונד דארויף!״ שריען דיא פערזאממעלטען, אינדעם דער הויפע זיך נאך דעם אויסגאנגע צו דראנגטע.

„האלט! האלט!״ ריעף בריאן מיט געוואלטיגער שטיממע. „זא געשווינד געהט עס ניכט. עס מוסס דאך איין פלאן בייא דעם אונטערנעהמען זיין, אונד איהר מיססעט איינען האבען, דער אללעס אנארדנעט, איינען מאנן פאן מוטה אונד קראפט. זא וואהלעט דענן! ווער זאלל אייער אנפיהרער זיין?״

„זיעה, דאראן האבע איך גאר ניכט געדאכט,״ שפראך היינץ. „דאס וואר איין געשייטעס ווארט, בריאן! יא, לאסט אונס איין אבערהויפט וואהלען.״

נאך איינעם קורצען שוויינען ריעף איינער: „דער גאנצע געדאנקע איזט פאן באב אויסגעגאנגען, זא מאג ער איהן אויך ווייטער אויספיהרען. איך שטיממע פיר באב.״

„איך אויך! איך אויך! איך אויך!״ פיעלען הונדערט שטיממען איין. „באב זייא אונזער אנפיהרער!״

בריאן ווארף זיך מיסמוטהיג אויף דיא באנק, דא ער געהאפפט האטטע, דאס מאן איהן צום אנפיהרער וואהלען ווערדע.

(פארטזעטצונג פאלגט.)

*) נייא איינטרעטענדען אבאננענטען ווירד, אויף פערלאנגען, דער אנפאנג דער ביידען לויפענדען ראמאנע גראטיס צוגעזענדעט.

Beilage zu Nr. 59 des „Jüd. Volksblatt".

יידישעס פאָלקסבלאַטט

האנדעל אונד פערקעהר.

(בויא איינעס פאלאסטעס אין מישקאָלץ.) נאך דען פלאֿנען דעס מישקאָלצער ארכיטעקטען יוליוס בלויא לאֿססט דאס מונקאטשער ביסטהום אויף דעם דעססען איינענטהום בילדענדען גרונדע איינען צווייששטאָקקיגען פאלאסט ערבויען, וואָ דיא בעטריעבסלייטונג דער קאָנ' אונג' שטאאטסבאהנען אונטערגעבראכט ווערדען זאָלל. — דער בויא ווירד אין קירצעסטער צייט בעגיננען.

(דער בויא דער מארמאראָש-סיגעטער אינפאנטעריע-קאסערנע) וואורדע דורך דיא שטאֿדטישע גענעראל-פערזאממלונג דעם דאָרטיגען בירגערמייסטער יאָהאנן מאנדעל צוגעשלאגען, דער פאָם קאָסטענ-פאָראנשלאגע פער 264,053 פל' איינען נאכלאסס פאָן 16½ פערצענט געוואֿהרטע.

(רעפס-אָל-ליעפערונג.) צור זיכערשטעללונג דער ליעפערונג פאָן 520 קו' רעפס-ברענג-אָל אונד 129 קו' רעפס-שמיער-אָל פיר דיא דעברעצינער בעטריעבס-לייטונג דער קאָנ. אונג. שטאאטס-באהנען זינד דיא אָפפערטע ביז 10. יוני מיטטאגס 12 אוהר בייא דער I. סעקציאָן דער דעברעצינער בעטריעבסלייטונג איינצורייכען. — אן וואדיאום זינד 5% דער אָפפערירטען קוואנטיטאֿט איינען טאג פאָר דער אָפפערט-פערהאנדלונג צו ערלעגען. דיא נאֿהערען ליעפערונגס-בעדינגניססע קאָננען זאָוואָהל בייא דער מאטעריאל- אונד אינווענטאר-אנשאפפונגס-סעקציאָן דער קאָנ. אונג. שטאאטסבאהנען אין בודאפעסט, אלס אויך בייא זאממטליכען בעטריעבס-לייטונגען ערפאהרען ווערדען.

רעטהזעל.

מיט „ט" פאָלגט עס — דארויף קאָננט איהר צאֿהלען —
דעם הערבסטע אויף דעם פוססע נאך.
מיט „צ" קאנן עס אים הערבסט ניכט פעהלען,
זאָגט איזט'ס אום דיא טרויבע געשעהן, אך!
אונד טרינקסט דוא גערן איין גלאֿזכען וויין,
זאָ קריפ'ס בייצייטען ביים לעטצטערן איין.

חידה (*.

— מלה בת ה' אותיות. —

א ב"ג: שם מספר הנני
ובשנה טובה תמצאני.
א ב"ד: אבן מארבעה טורים
אשר בחושן המלואים.
א"ב"ה: יום מנוחה אני,
לשבות בו ד' צונו.
אם תרצה לדעת את שמי,
ראה: אחד מן החגים אני.

מ' א' כ"ץ, וואללענדאָרף.

*) שמות הפותרים יגלו בהעלה אשר יופיע ביום ו' הבע"ל.

אויפלאָזונג דער ראֿטהזעל אין נוממער 56:

I. דער חידה: נג.

II. דעס ראֿטהזעלס: גראב, גראף, גראם.

ריכטיג האבען געלאָזט:

ביידע, דיא הערען: י' וויזער אונד עמ' ראָטה קלויזענבורג, י' לאָווינגער וואיטצען, ג' ראָטטענבערג לופקאָוו, א' פירסט טאָמפאהאזא, וו' איממערגוט אלשוי-קובין, י' לעמפעל לישעין, י' ד' שטיין ערדאָ-סט'-דיאָרדי, פ' גאָטטליעב שאָבאָרשין, ה' אלט יאנאָשהאזא, ש' ד' קליין סילאדי-שאָמליוי, מ' גראָסמאנן סקאָליע, ל' לאָווינגער פעטראָשעני;

דיא חידה, דיא הערען: מ' א' כ"ץ סילאדי-שאָמליוי, אליעזר וויזעל מ'-סיגעט;

דאס ריטשע, דיא דאמען: ערנעסטינע גוטמאנן פאָרדאָ-ענטש, קאראָלינע שטיין קלויזענבורג, לינא שאָגפעלד ס'-וו' ארדאָ, אונד דיא הערען: א' אונגאר פרויענקירכען, איז' ציעגלער פלאווניצא, ס' קליגער סלאָבאָדיא, י' זעעלפריינד ג'-האלאס.

אונטער ראָמישער הערשאפט.

יידיש-היסטאָרישע ערצאֿהלונג אוים דעם 1. יאהרהונדערט פאָן וו' נ י י מ א נ ן.

(פאָרטזעטצונג.)

„וויר דירפען יאָעל ניכט אומגעהען," זאגטע נאטהאן; „רענן ער זיטצט אים סנהדרין אונד וואֿרע טיעף פערלעטצט, ווענן ער זיך אומגאנגען זיעהט. אונד וויא ווילסט דוא איבערהויפט צום ציעלע קאָממען, אָהנע דיר פאָן דיינען פריינדען דען וועג היעצו עבנען צו לאססען?"

וויא איבעראשט וואר יאָזוע באלד דארויף, אלס ער יאָעל זאָ בערייטוויללינ אויף זיינע שוואֿרמערישע אידעע איינגעהען זאה!

לעטצטערער זאגטע צום אסיא: „דאס סנהדרין שטעהט דער לעהרע פאָם ערלאָזער, דער דאָך דער משיח זיין ווירד, ניכט פרעמד געגענאיבער. דאס סנהדרין האט יא דאס פאָלק אויפגעפאָדערט, געדולדיג אויסצוהאררען, ביז גאָטט זיינען געזאלבטען שיקקט, דער אויף פריעדליכעם וועגע אללעס אָרדנען ווירד. דיא ענטאַרטונג דער ראָמער פאָרדערט דען גאנצען אבשייא דעס יידישען פאָלקעס הערוים, וועלכעס דיא גרויזאמקייט דיעזער ענטמענשטען וויסטלינגע געדולדיג איבער זיך ערגעהען לאססט. אלזאָ דולדונג אונד פריעדע איזט עס, וואס דאס סנהדרין בעפאָהלען אונד אויך פאָם יידישען פאָלקע ערוווירקט האט. דא דוא עבענפאללס פאָן דולדונג אונד פריעדליכער לאָזונג שפריכסט, גיבט עס איינענטליך קיינע מיינונגס-פערשיעדענהייט צווישען דיר אונד דעם סנהדרין."

עס וואורדע בעשלאָססען, דאס יאָזוע זיינע לעהרע גאנץ אויספיהרליך דעם סנהדרין אונטערברייטע, אינצווישען אבער ניכט אויפהאָרע, דיא אָפפענטליכע מיינונג אין זיינעם זיננע צו בעאיינפלוססען, וויל דאס סנהדרין איממער דיא ריכטונג דער אָפפענטליכען מיינונג בעריקקזיכטיגטע, ווענן דיעזע מיט דעם געזעטצע ניכט אין ווידערשפרוך שטאנד.

אלס ענדליך יאָזוע אונד זיינע פריינדע דאס פאָלק געוואָננען צו האבען גלויבטען, בעשלאָססען זיא, דיא זאכע דעם סנהדרין צור ענטשיידונג פאָרצולעגען.

צו יענער צייט וואר דער פירסט-פראֿזידענט (נשיא) דעס סנהדרין איין מאנן פאָן האָהער ווירדע אונד ריהמענסווערטהען טוגענדען, דער זיך אבער אויך דורך אויסעראָרדענטליכען לעבענס-פראָהזין אויסצייכנעטע. ער וואר איין וועלט- אונד שטאאטס-מאנן, איין גאָננער דער וויססענשאפט, איין ליעבענסווירדיגער מענשענ-פריינד אונד צופאָרקאָממענד געגען יודען אונד היידען אָהנע אונטערשיעד. אָבוואָהל דער אָבערסטע פערטרעטער דער שטרענגען יידישען זיטטענ-ריינהייט, וואר ער דענגאָך אויך אין ראָמישען קרייזען, וואָ דיא זיטטליכקייט ניכט פיעל גאלט, בעליעבט אונד האָכגעשאֿטצט. זיינע זאנפטמוטה,

דריטטעס קאפיטעל: **דיא צייט דער ריכטער** (שופטים.)

וויר האבען בערייטס ערוואֿהנט, דאס דיא זאָגענאננטען „שופטים" קיינע אמטליכע געוואלט איבער איזראעל האטטען. זיא הערשטען נור איבער איינען טהייל דעם פאָלקעס, בעזאָנדערס איבער איינען טהייל דעסיעניגען שטאממעס (שבט), וועלכעם זיא אנגעהאָרטען. דיא „שופטים" האטטען דעמגעמאֿס קיינע נאכפאָלגער. זאָבאלד איין זאָלכער ריכטער שטארב, בליעב זיין פלאטץ לאנגע יאהרע אונאויסגעפיללט. דיא „שופטים" וואַרען וועניגער אלס ריכטער, וויא איינענטליך אלס רעטטער אונד העלפער איזראעלס אוים דער נאָטה הערפאָררראגענד. פיעללייכט גאב מאן איהנען דעסהאלב דען נאמען „שופטים," וויל דיא גערעכטיגקייט עס פאָם ריכטער פערלאנגט, זיך דעם בעדריקקטען אנצונעהמען אונד איהם צו זיינעם רעכטע צו פערהעלפען. דיא שופטים האבען זיך עבען איהרער בעדריקקטען גלויבענסגענאָססען אנגענאָממען אונד זיא געגען יעדעם אונרעכט געשיטצט, וועלכעס דיא פיינדע איזראעלס געגען דאסזעלבע פלאנטען. נור שמואל אונד עלי איבטען איין ווירקליכעס ריכטער-אמט אוים. דיא איבריגען „שופטים" אבער וואַרען מעהר קריעגס-העלדען.

באלד נאכדעם דיא איזראעליטען דאס היילינע לאנד אין בעזיטץ גענאָממען האטטען, צייגטע זיך איהנען דער קאָניג פאָן אדום פיינדזעליג. דיעזער קאָניג היעס כושן. ער גריפף דיא שטאממע יהודה אונד שמעון אן. דא שיקקטע גאָטט דען „ריכטער" עתניאל אלס רעטטער. דיעזער זאממעלטע איינע שאר מוטהיגער מאֿננער אונד בעזיעגטע דען באָזען כושן.

פיערציג יאהרע שפאֿטער אונטעריאָכטע וויעדער דאס פאָלק מואב, אונטער פיהרונג דעם קאָניגס עגלון, איינען טהייל דער איזראעליטען, נאֿמליך דיא ביידען שטאממע גד אונד ראובן. דער קאָניג פאָן מואב דאכטע אבער דאראן, אויך אנדערע שטאממע איזראעלס אנצוגרייפען אונד פערבינדעטע זיך צו דיעזעם צוועקקע מיט עמון אונד עמלק, דען ערביטטערטסטען פיינדען איזראעלס. דא ערשטאנד איין נייער רעטטער, נאמענס אהוד (בן גרא), אוים דעם שטאממע בנימין. דיעזער בעגאב זיך נאך דער הויפטשטאדט דעם קאָניגס עגלון אונד ערבאט זיך

איינעס כאָלדאטען אויף דעם פעלדע דעם קאמפפעס. זיין טאָד וואר איין פלאָטצליכער אונערוואַרטעטער. ער פליכטעטע זיך אויף „נייטראלען באָדען" אויף איין אונפארטייאישעם געביעט, נאֿמליך אין דאס הויז דעם חבר הקיני, דער דעם קאָניגס-הויזע יבין ניכט פיינדליך געזיננט וואר. ער גלויבטע זיך היער געשיטצט, שטיללטע זיינען דורסט אונד שליעף פאָר מידיגקייט איין, אום ניעמאלס מעהר צו ערוואכען. יעל, דיא פרויא דעס חבר הקיני, ערשלוג איהן אים שלאפע. אלס ברק, דען פעלדהערן סיסרא זוכענד, אין דיא נאֿהע דעס צעלטעס קאם, ריעף איהם יעל ענטגעגען: „קאָממע דאָך, איך צייגע דיר דען מאנן, דען דוא זוכסט". זיא צייגטע איהם דען טאָדטען סיסרא.

דער זאָ אונערוואַרטעטע אונד זאָ גלאֿנצענדע זיעג, דער ערסטע גראָסע זיעג זייט דען טאגען דעס יהושע, ווירקטע אויף אללע שטאֿממע. זיא שמיעגטען זיך וויעדער איינמאל פעסט אן איינאנדער אונד עס דורכדראנג זיא דאס וואָהלטהאֿטיגע, שטאֿרקענדע אונד פעסטיגענדע געפיהל דער געמיינזאמקייט. זיא עמפפאנדען, דאס איזראעל איין פאָלק געווען זייא.

אבער דיא איזראעליטען וואַרען נאָך לאנגע ניכט פאָר פיינדליכען איבערפאללען געזיכערט. דיא אנגריפפע זייטענס דער איהנען ניידישען נאכבארן וויעדערהאָלטען זיך. אונטער דיעזען נאכבארן בעפאנד זיך מדיאן (מדין), דעססען שווערעס יאָך איזראעל צו פיהלען בעקאם. זיעבען יאהרע שמאכטעטע עס אונטער דיעזעם יאָכע. צו מדין געזעללטען זיך וויעדער עמלק אונד נאָך אנדערע פאָלקערשאפטען געגען דיא איזראעליטען. זיא פלינדערטען איזראעל פאָן אללען זייטען. איהרע צאֿהל וואר אונגעמיין גראָסס אונד אויף נאטירליכעם וועגע גאר ניכט צו איבערווינדען. אום נור געריננע פאָרראֿטהע פאָן לעבענסמיטטעלן פאָר דען רייבערן צו רעטטען, מוסטען דיא איזראעליטען אללע נאהרונג אין האָהלען, שלופפווינקעלן אונד לאָכערן פערשטעקקען. דיא געריננע ווייצענ-ערנטע מוסטע אין פעלזענ-קעללערן אויסגעדראָשען ווערדען.

דיא זאָ שווער בעדריקקטען איזראעליטען וואנדטען זיך מיט הייסעם געבעט אן דען גאָטט איהרער פאֿטער, דער איהנען נון איינען פראָפעטען שיקקטע, דעססען נאמע אין דער היילינען שריפט ניכט גענאננט ווירד. ער מאכטע דען איזראעליטען איהרען גאָטטלאָזען לעבענסוואנדעל צום פאָרוואורפע אונד ערקלאֿרטע איהנען, דאס איהרע נאָטה עבען איינע שטראפע גאָטטעס פיר איהרען אבפאלל זייא. אין האַרטען וואָרטען טאדעלטע ער זיא וועגען דעם גאָטצענ-דיענסטעס, דען פיעלע פאָן איהנען בעטריעבען. פיעלע נאהמען זיך דיעזע נור צו זעהר בערעכטיג-

נעביעטען דעם גייסטיגען לעבענס אונד דעם ערווערבעס. דאס, מיינע הערען, איזט דער וואהרע קערן דעם אנטיסעמיטיסמוס! אויף אללע אנדערען ערקלאָרונגען גיבט עס נור דיא איינציגע אנטוואָרט: „זייא גערעכט אונד פריפע!" אין איינעם איינצעלנען פאללע פאָן שולד זאָלל דען שולדיגען דיא גאנצע שטרענגע דעם געזעטצעס טרעפפען, אבער דיא שולד דעם איינצעלנען דאַרף ניכט איינער גאנצען געזאממטהייט צור לאסט געלעגט ווערדען, זאָנסט פערזינדיגט מאן זיך געגען דאס העררליכסטע, וואס דאס זיטטען-געזעטץ קעננט: געגען דיא נאכסטענליעבע!"

„פאָם היסטאָרישען שטאנדפונקטע אויס בעטראכטעט, איזט דיא ערשיינונג דעם אנטיסעמיטיסמוס איינער דער שווערסטען פאָרווירפע געגען דאס מענשליכע הערץ!"

דיא אויספיהרונגען דעם פראָפעסאָרס נאָטהנאגעל מאכטען איינען צינדענדען איינדרוקק אונד ווארדען מיט גראָסער בעגייסטערונג אויפגענאָממען. דיא אנטיסעמיטען זינד נאטירליך פאָן דיעזען אויספיהרונגען ניכט ערפרייט, אונד דאס געריננסטע, וואס זיא טהון ווערדען, איזט געוויסס דאסיעניגע, דאס זיא דיעזען אין גאנץ איירָאָפא האָכגעשאַטצטען געלעהרטען אלס איינען „יודען" פערשרייען ווערדען, אָבוואָהל ער כריסט פאָן געבורט איזט אונד זיינע עלטערן אונד אור-עלטערן כריסטען וואַרען.

בריעפקאסטען דער רעדאקציאָן.

הערין ל׳ גינסבערגער אין פאפא: בעטראג פיר 2 אבאָננעמענטס ערהאלטען. אָהנע ערנייערונג דערזעלבען קאָננטען וויר דאס בלאטט ניכט לאָנגער זענדען, אום ניכט אויפדרינגליך צו ערשיינען. — הערין א׳ ווייסס אין נ׳-שאיאָ: אם פערלאָססליכסטען דורך דיא בוכהאנדלונגס-פירמא י׳ שטערנבערג עט קאָמפ׳ אין בודאפעסט, ראָמבאכגאססע. דיא פאָן איהנען בעצייכנעטע פירמא האט אינטערעססע דאראן, איהרע סופרים צו פערהיימליכען. אונס זעלבסט איזט איין סופר בעקאננט, דער ר׳ הילל בראנד הייססט אונד אין דעם גאליצישען אָרטע Oleszyce וואָהנט. פיר איהרע פריינדליכען ציילען בעסטען דאנק! — אן מעהרערע: פאָם סעפאראט-אבדרוקק „איין געטויפטער יודע אם רוסישען קאיזערהאָפע" זינד ניכט מעהר גאר פיעלע עקסעמפלארע פאָרראטהיג. — הערין ה׳ י׳ קליין אין קיראלי-העלמעץ: איהרעם וואונשע ענטשפרעכען וויר ניכט, וויל וויר קאָנזעקווענט בלייבען. דורך פעראָפפענטליכונג איהרעס נאמענס אים בריעפקאסטען פערהעלפען וויר איהנען צו איינעם בעטטעל-בריעף דער פאָן איהנען ערוואָהנטען רעדאקציאָן, דיא איהנען אללע זינדען אונזערעס רעדאקטערס אויפצאָהלען אונד צום שלוססע דיא ביטטע אום איין אלמאָזען אין געשטאלט דער פראָנומעראציאָנס-געביהר אונטערברייטען ווירד. זייען זיא גראָסמיטהיג אונד ענטשפרעכען זיא דיעזער ביטטע! וויר האבען דאנענען ניכטס איינצו-ווענדען. — הערין ה׳ גאָטטדיענער אין ש׳-א׳-אָיהעלי: איהרע העבראַישען אויפזאָטצע פינדען וויר ווירקליך געדיעגען. זיא עראיננערן זיך נאָך אן אונזער געדיכט „משה משה" אונד שרייבען: „ומאוד אתפלא מדוע ישים עתה יד למו פה מלהוכיח ולדבר משפט את העולם הקטן (זאָלל וואָהל הייסען „עָלֶם הקטן") הידוע המכצבין לפניו?" נון, ליעבער פריינד, וויר האבען איינמאל געזאגט, דאס וויר מיט בובען ניכט פאָלעמיזירען, אונד דאביא בלייבען וויר. דער בלאָדע יונגע ווילל יא שאָן אָהנעהין גלויבען מאכען, דאס וויר אונס איהם געגענאיבער „פערטהיידיגען", וואָהרענד וויר בלאָס דיא פראגע אונזערעם אבאָננענטען, הערין גינצלער אין געסטעלי, בעאנטוואָרטעטען. דאס דער פעראנטוואָרטליכע רעדאקטער דיא שופטינגען בעהויפטונגען דעם „יינגעלס" ניכט אונטער זיינעם איינענען נאמען וויעדערהאָלען ווילל, בעווייזט אם בעסטען, וויא זעהר ער פאָן דער פערלאָגענהייט דעם איהם אונטערגעאָרדנעטען סוביעקטעס איבערצייגט איזט. זיא שרייבען גאנץ ריכטיג אויף אונזער בלאטט: „רוח הארתודכסים דובר בו": דאסזעלבע הולדיגט דעם גייסטע דער אָרטהאָדאָקסיע, איזט אבער ניעמאלס דאס אָרגאן דער אָרטהאָדאָקסען, אָדער איינער אנדערען פארטייא געוועזען. וויר ווארען אונד בלייבען אונאבהאנגיג. — הערין מ׳ טאָרעס אין רימאנאָוו: איהרעם נ׳ וואונשע ווירד ענטשפראָכען. — הערין פ׳ גאָטטליעב אין שאָבאָרשין: בייא ס׳ וועספרעמי קארלסגאססע 1 היער בעקאָממען זיא דאס געווינשטע. — אבאָננענט אין וואָלויין: אוני-

— 3. ווערזיטאָטס-דאָצענט דר׳ אדאָלף סילי, גאָטטערגאססע 3. — הערין לאנדוי עט כ״ץ אין אונגליא: איבער דיעזע פירמא לאָססט זיך ניכטס בעשטיממטעס זאגען. דאס געשאָפט עקזיסטירט ערסט זייט קורצעם אונד איזט ציעמליך קליין. — הערין פ׳ ווייסס אין ד׳-וואניא: בעציגליך קארצאג פערווייזען וויר זיא אויף דיא נאָטיץ אין פאָריגער נוממער. אויסקינפטע איבער לאָזע-ציעהונגען אין דער מאָנטאג-נוממער. — הערין ש׳ פאָללאָק אין נ׳-מאראָש: זעהר גערנע ווירדען וויר איהרעם וואונשע ענטשפרעכען, אבער לײדער ניכט מאָגליך, וויל בערייטס פערגריפפען. — הערין א׳ הארטשטיין אין ב׳-ווארליא: וויר קאָננען איהנען פאָלגענדע אדרעססען אנגעבען: ווייסס אונד שפיטצער מאראָקאנער-הויז, ברידער נאגלער אונד מאָריץ מויטהנער עבענדאזעלבסט, לאזאר עפינגער עט זאָהן קראָנענגאססע 2. — הערין איגנ׳ פליישמאנן אין פארנדאָרף: אין גאנץ בודאפעסט ניכט צו פינדען; טרויריג, אבער לײדער וואהר! — הערין ק׳ ראָזענבערג אין פערעסלעני: ערהאלטען. איהרע שלייפע ווירד נאכסטענס געדרוקקט. — הערין ג׳ ראָטטענבערג אין לופּקאָוו: צום דאנקע פיר איהרע וו׳ צושריפט פעראָפפענטליכען וויר היער איינען זאטץ אויס דערזעלבען, דאמיט דער אונגעצאָגענע בענגעל זעהע, וויא אונשטערבליך ער זיך בלאמירט. זיא שרייבען: „אללעס מוסטע הערצליך אויפלאכען ביים לעזען דער ארט אונד ווייזע, וויא זיא דאס ארמע בירשערל אין נומ׳ 55 פיר אונשולדיג ערקלאָרען. עס איזט דיעס וואהרהאפטיג איינע מילתא דבדיחותא, דיא צו דען דינגען געהאָרט, שמרחיבין דעתו של אדם." בעסטען גרוסס! — הערין י׳ לאָווינגער אין וואיטצען: ווענן געאייגנעט, רעכט גערנע!

וואַרען-בעריכט.

געטריידע-געשאָפט פאָם 19. מאי.

דאס אויסנעבאָט אין ווייצען וואר הייטע גוט, דיא קויפלוסט מאסיג. — עס ווארדען 25000 מעטערצענטנער צו נאכשטעהענדען פרייזען פערקויפט:

קילאָ	ווייצען							
	באטשקאער		פעסטער ב׳		טהייס		וויסעלבורג	
	פרייז פער 100 קילאָגראַמם							
75	8.65	8.80	8.60	8.75	8.65	8.80	8.65	8.80
76	8.75	8.95	8.70	8.90	8.75	8.95	8.75	8.95
77	8.85	9.05	8.80	9.—	8.85	9.05	8.85	9.05
78	8.95	9.15	8.90	9.05	8.95	9.15	8.95	9.15
79	9.—	9.20	8.95	9.15	9.—	9.20	9.—	9.20
80	9.10	9.25	9.05	9.20	9.10	9.25	9.10	9.25
81	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—

קאָרן פאָן 8 גולד׳ 50 קר׳ ביז 8 גולד׳ 75 קר׳.

גערסטע פוטטער פאָן 5 גולד׳ 50 קר׳ ביז 5 גולד׳ 65 קר׳. ברעננער פאָן 5 גולד׳ 90 קר׳ ביז 6 גולד׳ 40 קר׳. ברויער פאָן — גולד׳ — קר׳ ביז — גולד׳ — קר׳.

האפער פאָן 5 גולד׳ 60 קר׳ ביז 5 גולד׳ 90 קר׳.

קוקורוטץ פאָן 4 גולד׳ 80 קר׳ ביז 4 גולד׳ 85 קר׳.

קאָהלרעפס פאָן 12 גולד׳ — קר׳ ביז 12 גולד׳ 10 קר׳.

היירזע פאָן 5 גולד׳ 55 קר׳ ביז 5 גולד׳ 85 קר׳.

מאי-יוני-ווייצען: 8 גולד׳ 56 קר׳ ביז 8 גולד׳ 58 קר׳.

הערבסט-ווייצען: 8 גולד׳ 07 קר׳ ביז 8 גולד׳ 09 קר׳.

קוקורוטץ פער מאי-יוני: 4 גולד׳ 87 קר׳ ביז 4 גולד׳ 89 קר׳.

מאי-יוני-האפער: 5 גולד׳ 37 קר׳ ביז 5 גול׳ 39 קר׳.

קלעע-זאאטען: לוצערנער אונגאריש נייא פל. 35 ביז 40.

לעקוואר: סלאוואָניש פל׳ —.18 ביז 18 גולדען 25 קר׳; סערביש 17 פל׳ 25 קר׳ ביז 17 גולד׳ 50 קר׳.

האָניג: געלבער געלייטערטער פל׳ 37 ביז 38.

וואכס: ראָזענויער פל׳ 140 ביז 141.

שפיריטוס: ראָה פל׳ 17.50 ביז —.18.

שפיריטוס-פרעססהעפע: פל׳ 21.50 ביז 21.75.

שפיריטוס ראפפינירט: פל׳ 55.50 ביז —.56.

קאָנקורז.

אין דער אָרטהאָדאָקסען איזר׳ געמיינדע צו Nyir-Bogát איזט דיא שטעללע איינעס שו״ב אונד מ״צ, דער צוגלייך איין טיכטיגער בעל תפלה אונד בעל קורא איזט, צו בעזעטצען. געהאלט 8 גולדען וואָכענטליך, פרייע וואָהנונג, גאנצע שחיטה אונד נעבענ-עמאָלומענטע. — רעפלעקטאנטען מיססען פערזאָנליך איהרע קבלות אונד התרות פאָן אנערקאננטען אָרטהאָדאָקסען רבנים פאָרצייגען. דעם אקצעפטירטען ווערדען דיא רייזע-קאָסטען פערגיטעט.

בוגאד, יום ה׳ פ׳ אחרי תרנ״ב לפ״ק.

יצחק כ״ץ

פראָזעס.

לאָקאל-פערענדערונג.

בעעהרע מיך, אללען מיינען קונדען אונד בעקאננטען אנצוצייגען, דאס איך מיין גאסטהויז אין דיא ראָמבאכגאססע נומ׳ 12 פערלעגט האבע, וואָ איך מיט פאָרציגליכער קאָסט אונד שאָנען געריימיגען סעפאראט-צימערן דיענען ווערדע.

אינדעם מיין בשטרעבען דאהין געריכטעט איזט, אללען וואהרען יהודים, וועלכע בודאפעסט בעזוכען, דען גענוס פאָן גוטער ריינער קאָסט צו ערמאָגליכען, ביטטע איך, מיך אין דיעזעם מיינעם בעשטרעבען דורך צאהלרייכען בעזוך צו אונטערשטיטצען.

איך געבע איין גוטעס מיטטאגמאהל, 4 שפייזען, אום 40 קרייצר. — הכשרים מהרבנים הגאונים אבדק״ק מארגארעטהען, שוראני, אונגוואר, וואיטצען.

הק׳ מאיר פריא אויס וואיטצען.

Budapest, Rombachgasse 12.

וויכטיג פיר רעגאליען-פאָכטער.

רום, סליוואָוויטץ, טרעבער, לאגער-בראַננטוויין, ליקארע אונד אללע גאטטונגען געטראָנקע ערצייגט מאן אויף קאלטעם וועגע אָהנע אפפאראטע מיט מייגען פראָמיאירטען עססענצען אונד אָטהערישען אָלען או׳ ד׳ וו׳:

ARNOLD WATTERICH, BUDAPEST,

VII., Tabakgasse Nr. 1. »Huszárház« vis-a-vis dem israelitischen Tempel.

מאניפולאציאָנס-ביכער אונד פרייז-ליסטען אין אללען שפראכען גראטיס! עמפפעהלע פערנער: ווערמוטה-עססענץ, ענטזייערונגס-פולווער, ווײנקלאָר-פולווער, גליצערין, הויזענ-בלאזע אונד מיטטעל געגען אללע ווייג-קראנקהייטען.

Jodbad LIPIK

אין סלאוואָניען; זידבאהן אייזענבאהנ-שטאציאָן פאקראצ-ליפיק, אונג׳ שטאטסבאהן אייזענבאהנ-שטאציאָן אָקוצאני. איינציגע הייססע יאָד-טהערמאל-קוועללע אם קאָנטינענט; קאָנשטאנטע ווארמע 64°C. דורך בערגע געלייטערטעס מילדעס קלימא.

דויער דער זאָממער-סאיזאָן אפריל—אָקטאָבער.

דיא ריינען אונפערפאָלשטען ליפיקער יאָד-טהערמאל-באָדער עמפפעהלען זיך בייא אללען קאטארראלישען צושטאָנדען דער שליימהייטע דעם קאָרפערס (מאגען אונד דארמ קאנאל), בייא רהעאומאטישען אונד גיכטישען איבעלן אללער ארט, בייא דריזען אונד בלוט-ערקראנקונגען, שקראָפולאָזע או׳ ד׳ וו׳. — אלס אָפפענטליכער באדע-ארצט פונגירט דר׳ טהאָמאס פאָן מארשאלקאָ.

— אויסגעדעהנטע שאטטיגע פארק-אנלאגען, לוקסוריאָז אויסגעשטאטטעטע באדע-רייםליכקייטען (פאָרצעללאנ- אונד מאַרמאָר-וואננען) עטצ׳. גראָסעס טהערמאל-באסין מיט שווימצ-קאממערן, לעזע- אונד קלאוויער-סאלאָן, גראָסעס קורהאָטעל, פאָרציגליכע קיכע, גוטע קור-מוזיק, צערשטרייאונג מאננינפאכער ארט.

זידבאהן טור- אונד רעטור-קארטען מיט 33% ערמאָסיגונג. גילטיגקייטס-דויער ביז ענדע סעפטעמבער.

אונגארישע שטאטסבאהן, צאָנען-טאריף. — אויסקינפטע ערטהיילט דיא באדע-דירעקציאָן.

יאָדוואססער-פערזאנד זייטענס דער דירעקציאָן ערפאָלגט אונאונטערבראָכען אין פרישער פיללונג. ליפיקער יאָדוואססער שטעטס פאָרראָטהיג בייא L. Édeskuty קאיז קאָניגל׳ אונד קאָניגל׳ סערב׳ האָפמינעראלוואססער-האנדלונגען, דער אָסטער׳-אונג׳ מאָנארכיע, זאָוויא אין דען הערפאָרראגענדען אפאָטהעקען אונד שפעצעריי-וואארענהאנדלונגען.

Herausgeber und Redacteur: M. Dornbusch.

Budapest, 1892. Druck von Sam. Márkus, Dorotheagasse 6. (Wurmhof.)